

manifestissime testatur, et metuant Incredulitatis justissimum vindicem, qui pœnam æternam comminatus non fuisset, si eam juste inferre non posset. Credunt, quod Deus bonas unius fere momenti actiones sempiternis præmiis compenset? credant vero etiam, quod malas æternis castigare possit. Credunt rationi suæ, quæ negat, quod metuant? credant Revelationi, quæ confirmat invictæ, quod recta etiam ratio de inferno docet; credant divinis oraculis et Patrum effatis, et Ecclesiæ, et fidelium sensui, et infidelium consensu, ut, quod metuant (ac præ omnibus malis maxime metuendum est) certius evitent.

De præmiorum æternitate non ita obstrepunt Theistæ, quanquam ipsorum non sit regnum cœlorum: nam *qui non crediderit, condemnabitur*. Quippe vitam æternam ipsa ratio ex dictis probe intelligit; consensus omnium fere nationum re ipsa futuram confirmat; et divina oracula clarissime eloquuntur de regno sanctis parato a constitutione mundi, cuius non erit finis, quia regnum Jesu Christi est, qui ejusdem beatitudinis consortes facturus suis fideles servos dicet: *Intra in gaudium Domini tui*, quod plenum est gaudium sine luctu, morte, clamore et dolore ullo, itaque perpetuum, ut nunquam auferatur.

Gravissima est lucubratio VINC. PATUZZI. O. P. de futuro impiorum statu adversus Incredulos, Venetiis an. 1764. Hanc vide.

Obj. I. Ait VOLTAIRE non abs re, quod fides commendet credulitatem de animæ immortalitate, quam vero nulla ratione probet; quod hæc quarumdam nationum credulitas, præsertim Ægyptiorum, fuerit commentum mundanae politices; quod nec Hebrei, et ne illorum quidem Patriarchæ immortalis animi vitæque æternæ fidem habuerint; quod demum Salomon, ut prætendit COLLINSIUS, eam fidem prorsus abnegaverit.

Resp. Quam miseræ sunt hæc VOLTAIRII argutiae! Nonne decidere divinæ providentiae, bonitati et justitiæ, si mortalis est anima, ostensum hactenus? Ergo probat ratio, quod fides commendat. Politices inventum oggerit, sed oggerit pro more, quin probet. Audiat vero ipsius naturæ vocem in media gentilitate! CICERO: « omnibus curæ est (ait L. II. Tusc. QQ.) quæ post mortem futura sunt ». De Senect. c. 21. « Cum simplex animi natura esset, neque haberet in se quidquam admixtum, non posse eam dividi; quod si non possit, non posse interire ». In L. de Amicit. « Neque assentior iis, qui nuper disserere cœperunt, cum corporibus simul animos interire, plus ad me antiquorum auctoritas valet ». In Cat. Maj. c. 21. « Neque me solum ratio ac disputatio impulit, ut ita crederem; sed nobilitas etiam summorum Philosophorum et auctoritas ». L. I. Tusc. QQ. c. 13. « Omni autem in re consensio omnium gentium lex naturæ putanda est... atque hæc ita sentimus natura duce, nulla ratione, nullaque doctrina; maximum vero argumentum est, naturam ipsam de immortalitate animorum tacitam judicare ». SOCRATES et PLATO L. X. Ethic. c. 6. « Separata anima a corpore est ipsum id, quod est ». SENECA Consol. ad Marciam: « Animus nititur, unde dimisus est; ibi illum æterna requies manet ». Ad Helviam: « Animus quidem ipse sacer et æternus est, et cui non possit injici manus ». ARISTOTELES L. II. de anima: « Potest separari a corpore, sicut perpetuum a corruptibili »,

L. I. c. 4. « Mens videtur ingeni essentia quædam existens, neque corrumpi ».

De fide aut persuasione Ægyptiorum testantur HERODOTUS et DIODORUS SICULUS; iidem de Getis, de Thracibus, de Chaldeis, de Brachmannis, et de Arcadiæ populis. De Gallis scribit CÆSAR L. VI. de Bello Gall. « Imprimis hoc volunt persuadere Druides, non interire animos ». APPIANUS in Celticō de Germanis: « Germani mortis contemptores ob spem secundæ vite ». De Gothis JOANNES MAGNUS Gothus L. II. Hist. c. 13. De Sinensibus MASCRIER Tom. V. de Rit. Relig. p. 380. De Japonensibus P. KIRCHER. De Peruanis P. HAYER. Huc faciunt gentilium epitaphia: « Vale: gaude: ave et vale, æternum ave. Commendatum habeatis meum carum ». (Vide GRUTERUM et MONTFAUCONIUM Suppl. T. V. L. 2.) Item libationes gentilium super sepulcra defunctorum, de quibus, uti aliis eorum ritibus, GORI, BONAROTTI et MORINUS. Demum PLATO in Mem. « Quicumque, scribit, Poetarum divini sunt homines, tradunt animam esse immortalem ». Ex his rite concludit SENECA epist. 117. « Cum de animorum immortalitate disserimus, non leve momentum apud nos habet consensus hominum aut timentium inferos, aut colentium: utor hac persuasione publica ». Quin et VOLTAIRE non diffitetur, quod intersit boni publici, ut credant homines, animam esse immortalem; cur vero ipsem aut dubitat, aut negat? Num hostis est boni publici, aut deterior cunctis gentibus homo, qui ad vocem naturæ solus obdurecat?

Demum de filio Hebræorum, magis autem Patriarcharum et Prophetarum, hæc sibi habeat VOLTAIRE; descriptis MOSES creationem mundi juxta Majorum avitam traditionem; inibi vero manifeste discernit inter corpus ceu pulverem, et inter animam ceu spiritum vitae. JACOB Gen. XLVII. 9. suam apud Pharaonem vitam, uti et Patrum suorum, compellavit peregrinationem, de quibus APOSTOLUS: *Consistentes, quia peregrini et hospites sunt super terram; qui enim hæc dicunt, significant se patriam inquirere*; Hebr. XI. 13. BALAAM exclamat: *Moriatur anima mea morte justorum*; Num. XXIII. 10. Igitur aliam post mortem vitam speravit. Juxta illud DAVIDIS: *non derelinques animam meam in inferno*, certa extitit fides resurrectionis. Idem de beatitudine æterna: *satiabor cum apparuerit gloria tua*; et de beatis: *inebriabuntur ab ubertate domus tuæ*. DANIEL: *suscipient autem regnum Sancti Dei altissimi, et obtinebunt regnum in seculum, et in seculum seculorum*.

COLLINSIO ipse respondet SALOMON (Sap. V. 8.) ore reproborum: *Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? transierunt omnia illa tanquam umbra... talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt*. Proverb. XIV.: *Sperat autem justus in morte sua*. ECCLES. XII. 7. *Memento creatoris tui..., antequam... revertatur pulvis in terram suam, unde erat, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum*. Idem prædicant ISAIAS, XXVI. 19... LVII. 2. TOBIAS II. 8. Idem de Hebræis testatur JOSEPHUS L. II. cont. APPION. « Futurum omnino credunt, ut illis, qui leges servaverint... vitæ vicissim alterius longeque melioris fructum Deus largiatur ». Et de iisdem ORIGENES, quod vix nati et adhuc balbutientes didicerint animæ immortalitatem, subterranea tribunalia, mercedem recte viventibus destinatam ».

ARNALDUM docere ausum, *Apolog. de Port Royal*, quod veteri Legi nonnisi bona terrena fuerint promissa, solide confutat CL. FLEURY in L. de Moribus

Israelitarum; confoditque illa Machabæi ad Antiochum oratio: tu quidem, sceleratissime! in præsenti vita nos perdis; sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternae vitæ resurrectione suscitabit. 2. Mach. VII. 9.

Obj. II. Si immortalem animum Deus homini infudit, cur nullos patitur mortuos reverti, qui de hac immortalitate tantopere dubia inter mortales certiora edoceant? Cur hominum etiam sanctissimi tam vehementer abhorrent a morte, quam ceu liberationem a corpore, quod aggravat animam, optare satius foret animo nunquam morituro? Nonne quo magis liber a corpore mortis hujus est animus, eo magis ad functiones spiritui convenientes viget expeditus?

Resp. Epiphanias mortuorum postulant Increduli; et quid demum magis eorum dubitantismo subderetur, ac illæ? Deus homini providit de lumine rationis, de luce Revelationis, de Scripturis sacris et de auctoritate Ecclesiæ: si vero his omnibus (quorum infinite major est certitudo) nec aures nec cor accommodant suum Pyrrhonii; num spes sit fore, ut spectrum (quod omne alibi exsibilant) pro vitæ et fidei arbitrio ac magistro habeant? Attamen neque hoc immortalitatis testimonium deesse voluit Deus, uti in multis aliis, ita in Mose, qui inde a mille quingentis annis jamdum vita functus, vivus intererat Christi in monte (ut vocant) Transfigurationi, oculatis testibus Petro, Joanne et Jacobo, inter quos PETRUS 2. epist. I. testatum reliquit, quod et Christi Jesu gloriam oculis, et Patris coelestis vocem suis auribus percepissent.

Vide hic etiam Matth. XVII. Marc. IX. et Luc. IX.

Mortem non admodum horret, quam potius exoptat anima justi, tum illis APOSTOLI verbis: *cupio dissolvi et esse cum Christo; tum illis S. HILARIO: egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta prope annis Christo serviisti, et mortem times?* Si horret animus mortem, non is ratione animi præcise existit horror, sed ratione vinculi arctissimi corpus inter et animam morte disrumpendi; nec non ratione futurorum, quæ servantur homini incerta. Hic autem sensus conscientiæ immortalitatem, quam adstruit magis, minime labefactat.

Obj. III. Infernus, gehenna, ignis inextinguibilis, poena damni et sensus æterna inanes sunt strepitus, et vana hominum terricola, ad quæ nequicquam moventur spiritus fortes. Si est infernus; cur nemo unus inde ad nos ascendit; quod et potuit et debuit Deus concedere hominibus, quorum omnium tam fidem, quam rationem superant, infligenda a Deo, summo bono, summa æternaque mala iis, quos libere condidit ad gaudia sempiterna?

Resp. Quanta sapientiæ vis, objicere se periculo præsentissimo sempiterni interitus? quanta spiritus fortitudo, cum summo æternae salutis discrimine toti antiquitati obstrepare, omnium sapientum sensa irridere, divinam humanamque auctoritatem, qua fulcitur poenarum æternitas, conculcare? Si qualcumque periculum esset æternum pereundi; si invictè probaretur contra tot tantaque testimonia, periculum illud verum non esse, sed mere fictitium; indulgendum esset aliquid Incredulorum dicacitati ac irrisiōibus. Cum vero ex una parte infernus, (eius æternae intentantur poenæ) et omnium et

summorum colluvies sit malorum: atque ex altera parte ad eludendas tam graves minas nihil adduci possit, quam frivola dubia, levissimæ conjecturæ et ridiculæ argutiæ, illudque frigidum *peut-être*, nonne Incredulos jure dixerim hominum abjectissimos, stupidissimos, infeliciissimos, et sui et aliorum maximos impostores? Jam iterum ex orco testes expostulant; verum cum illos de cœlo submissos, Mosen et Prophetas, Christum et Apostolos, Evangelium et Ecclesiam non audiant, nec stygios audient magistros; id quod nuperime unus de grege incredulorum palam suis in scriptis asseverare non dubitavit, videlicet nec resurgentι mortuo, nec emergenti e styge reprobo se crediturum quicquam, si aliud, quam quod sua sibi ratio dictat, is esset annuntiaturus.

Sed incredula Theistarum ratio in suis argutiis adeo delirat, ut ex iis sequi videatur, Deum potius debuisse non creare hominem, quam creare peccabilem (quod de homine immutabiliter justo sistema BAYLI dudum a Leibnizio, Joanne Clerico aliisque explosum est) imo Deum nequidem posse per plura secula, per annum, per diem, per horam dirissimis inferni poenis immortalē animam (sui imaginem et Regni coelestis hæredem) ob peccatum sepe unicum ac prope momentaneum excruciare. En! quo demum abducant deliria incredulorum.

Obj. IV. Metus gehennæ totam hominis vitam angoribus terroribusque infestat, ac prope infelicem reddit: singulis fere momentis imaginem mortis objiciens vix ullam patitur animi humani quietudinem, minus letitiam cordis ullam. Sit enimvero in vicem gehennæ remorsus conscientiæ pro malefactis, ac ipsa vitiorum turpitudine in vindictam flagitorum; sicque redibit sua vitæ honestæ serenitas, et sius in honeste tortor erit satis truculentus.

Resp. Sed cuius est hæc animadversio? LUCRETII poëtæ ethnici, cuius magister EPICURUS. Sat est ad confutationem impietatis, hos nominasse magistros et duces impiissimos. Virtutem sibimetipsi præmium, et vitium sibi metipsi sufficiens esse supplicium; id si fors locum habeat in imaginaria PLATONIS republica, non item in nostra, quam vivimus, societate humana; in qua tantas patitur difficultates assidua virtutum exercitatio vitiorumque omnium fuga, ut si omnis absit aut metus aut spes præmiorum poenarumque (quas divinus aeternusque decernat judex) et vitia passim omnia grassatura esse, et virtutes ubique neglectum iri, certissime conjiciatur. In republica seu epicurea seu theistica ecquid valebunt (qui vix illi forent) remorsus conscientiæ; cum ibidem nulla legis, nisi politice, transgressio reatum criminis haberat, sacratissimis etiam naturæ legibus impune violatis? Ad hæc undenam enascuntur acres conscientiæ stimuli? ex eo videlicet, quod homo seu male seu bene agens pro certo habeat, suum judicium divino judicio vel consentaneum vel dissentaneum esse; id vero identidem locum non habet in systemate incredulorum, quibus uti Deus nil approbat boni, ita nec mali quidpiam redarguit.

Sint vero etiam remorsus conscientiæ; num sublato æterni Vindicis metu, id genus frenum in tanta hominum corruptione satis compescet concupiscentias et libidines? Nonne tragica omnium ætatum exempla docent, impios, extincta pene synderesi, iniquitatem velut aquam bibere, et cum in profundum

venerint, contemnere non solum aculeos utut acres, sed et minas quasvis atrocissimas? Sane ubi futurorum ac æternorum exultat fides, spes aut timor; effreni evomit ore increduli: *Manducemus et bibamus, cras enim moriemur.* Isa. XXII. 43. *Nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra... opprimamus pauperem justum, et non parcamus viduae... sit fortitudo nostra lex justitiae.* Sap. II.

Vide Antilucretium Card. de POLIGNAC; cui præstantissimo operi ad decorum, ad eruditionem, ad soliditatem adeo deest nihil, ut omnium expectationem longe superaverit.

Obj. V. Pœnarum æternitas pro delictis hujus vitæ, tam brevis, tam fragilis, tam periculis et scandalis plenæ, adversatur et fini ultimo creaturæ rationalis, qui est æterna felicitas a provido mundi Rectore constituta; et bonitati, justitiae, divinaeque sapientiae. Qui enim de optimo Parente vel cogitari sine crimine possit, quod velit hominem, sui imaginem et ad æterna gaudia conditum, æternis ignibus durissimisque cruciatibus excarnificare ob unicum ac sæpe momentaneum delictum, et quidem Deus infinite bonus?

Ita BAYLIUS, TILLOTSONUS, TOLANDUS, TINDALIUS.....

RESP. Contra apertissimam ex verbo Dei scripto et tradito voluntatem Dei, contra infallibilem Ecclesie decisionem, contra omnium hominum fidelium, quin et infidelium sensum ac consensum parum valent argutiæ Theistarum. Deus finem, quem sibi præstituit (gloriam Nominis sui) sive creatura rationalis suum (nempe felicitatem æternam) obtineat, sive non obtineat, semper assequitur; hinc in ostensione justitiae, et illinc in ostensione bonitatis. Huic nihil prejudicat perditio hominis, cui et libertatem et gratiam et media necessaria ad salutem suppeditaverat. Finita hominum merita, sæpe vix non momentanea, Deus præmiat vita æterna, quod patet in Martyribus; quippe infinite bonus est. Cur non etiam poena æterna castiget hominum demerita, quamvis in se finita aut fors momentanea (quorum autem malitia et moraliter et respective infinita est in gravi delicto) cum infinite justus sit? Bonitas Dei infinita est, sed ita, ut leges æquitatis a Deo sapientissime constitutas haud violet; constitutum autem est lege ordinaria, quam Dei providentia non præterit: *Ite maledicti in ignem æternum.*

Inter judicem divinum et humanum infinita est distantia; attamen hic quoque plectit delicta hominum perpetuo exilio, perpetuo carcere, perpetua infamia, mortis item suppicio, quæ poenæ (si nunquam aliunde moriendum esset homini) re ipsa forent æternæ; ac nunc etiam patrii soli dulcedinem, bonæ famæ honorem, ac ipsum vite hujus usum eripiunt in perpetuum, idque ob homicidium aliudve delictum intra brevissimam temporis moram perpetratum. Homo graviter peccando, in eoque peccato ad mortem usque perseverando, avertit se a Deo, in creatura posuit finem suum ultimum, Dei amicitiam dissolvit, gratia et charitate semet spoliavit, ac proin se se conjectit libere in eum statum, e quo se in æternum eximere peccator ipse non potest; Deus autem nec vult, nec debet eximere, cum post mortem non jam venire, sed vindictæ tempus et locus sit. Hinc Ecclesia pro damnatis nec orat, nec oravit unquam, utpote quos novit esse extra communionem Sanctorum;

hinc Sancti in cœlis nunquam pro iisdem intercedent apud Deum, ejus sanctissimam et justissimam de pœnarum æternitate voluntatem intuentur et adorant; hinc S. GREGORIUS, « Omnipotens Deus, ait, quia pius est, miserorum cruciatu non pascitur, quia autem justus est, ab iniquorum ultione non sedatur »; et S. AUGUSTINUS docet: « quia cuicunque culpæ, qualis et quanta pena debetur, divini judicii est, non humani; sic scriptum est: o altitudo! » Hæc non capis, incredule! crede, et time infinitam justitiam, ut olim sentias infinitam bonitatem.

GREG. Dialog. IV..... Aug. de Nat. Boni. c. 31.

Obj. VI. Quis sit ille locus tormentorum, et ubi sit domicilium damnatorum, nemo hominum novit. Dicitur gehenna, quæ autem vox nullibi in V. T. pro inferno accipitur; et ex radice Chaldaica præcise denotat vallem filiorum Hennon. Dicitur infernus, hebraice SCHEOL, quæ vox pro sepulchro ponitur; ut de se JACOB dixit: *descendam ad filium meum lugens in infernum;* imo vox eadem exprimit infernum, in quem vivi descendisse dicuntur Core, Dathan et Abiron. Demum nec de immortalitate animæ, nec de inferno vel verbum habet Pentateuchus Mosis, de quibus tamen et potuit et debuit ceu Legislator edocere populum Dei; cum metus gehennæ frenum sit potentissimum adversus legum divinarum prævaricationes. VOLTAIRE.

RESP. Quantum ad fidem et ad salutem sufficit ac necessum est, circa mentis humanæ immortalitatem, pœnarumque et præmiorum æternitatem; id omne docet Revelatio, declarat Ecclesia, confirmat ratio et consensus omnium seculorum. Non exprimi gehennam in Pentateuco, verum quidem; sed eam abesse ab omnibus Libris V. T. falsum est: nam 4. Reg. XXIII. 10. Jerem. VII. 31. fit mentio gehennæ, quæ v. 32. Dei jussu dicta est vallis interfectionis. Isaiae XXX. 33. legitur de Tophet (qui erat mons ad illam vallem interfectionis), *Cujus nutrimenta ignis et ligna multa, flatus Domini, sicut torrens sulphuris, succendens eam.* Erat autem gehenna vallis filiorum Hennon, in qua primum Judæi idololatræ filios suos et filias suas idolo Moloch per ignem consecrabant, excitato ingenti strepitu tympanorum et tubarum, ne gemitus et lamenta immolatorum audirentur. Posthac facta est colluvies ac sentina omnium sordium. Atque hæc fecit absurditas et impietas, ut infernus Chaldaëis a tympano vocaretur Tophet, a Christo et Apostolis gehenna, non solum ceu locus ignis æterni, quo cremantur rebelles filii inter horrendos damnatorum æque ac tortorum clamores et ululatus; sed et ceu locus ac sentina omnium turpitudinum atque flagitorum. Adde, quod ex Psalmis etiam, ex Libris Job, Judith, Danielis et Isaiae certissime constet, Judeis quondam fuisse revelatam Dei vindicis contra impios justam æternamque ultionem.

De vocibus *inferi*, *infernus*, *scheol*, fatemur cum S. AUGUSTINO, quod tametsi in V. T. sortem mortuorum generatim significant, sive sub multiplici intellectu uti rerum, de quibus agitur, sensus exigit, accipiantur; tamen cum codem et S. HIERONYMO dicendum, illud Num. XVI. de Core, Dathan et Abiron intelligentum esse, quod vere descenderint in eundem locum tormentorum, in quo sepultus est dives mortuus, et in quem rebelles Angeli detrusi, tanquam carceribus inferni puniendi reservantur, quique opponitur Abrahæ sanctorumque Angelorum demotioni in cœlo superiore.

Quis enim dicat, plus hic tribuendum incredulis, sœpe vix trium litterarum homulis, quam HIERONYMO grecæ, hebraicæ ac chaldaicæ linguae peritissimo, cui nullus seu Patrum seu Theologorum unquam ausus est refragari ad usque ætatem Novatorum. Ipsi etiam LXX Interpretates vocem *scheol* transtulerunt ibidem, non in vocem grecam τάφοι sepulcrum, sed ἄρνη quæ orcum, tartarum et inferos significat; prout constat ex Euripide, Platone, Luciano, S. Epiphano et Theophilo Antiocheno. Ac demum voces illas *inferi*, *infernus*, aliis vocabulis, quam quibus sepulchrum exprimitur, indicant cætera nationes in suis linguis.

Quod in toto Pentateucho nihil omnino legatur sive de inferno, sive de immortalitate animæ; in hoc pro more suo fallit et fallitur VOLTAIRE. Numquid enim Num. XVI. Core, Dathan et Abiron descenderunt vivi in infernum? Numquid credendum a Judæis (proin revelatum fuit) Deum et remuneratorem omnium bonorum, et vindicem omnium malorum esse? Numquid in iis, quæ tametsi necessaria ad salutem, tamen scripta non essent, aut non dabatur, aut non sufficiebat Traditio? Numquid cum in libris Mosis legere est diversissimam corporis et animæ humanæ productionem, frequentem Angelorum cum hominibus consuetudinem, Henochi ex hac vita raptum ob pietatem, vitam Patriarcharum, quam dicerent suam velut hospitum in terra peregrinationem: cum Deus ABRAHE promitteret, quod sit futurus ipse merces ejus magna nimis: cum in morte JACOB ediceret: *Salutare tuum expectabo, Domine?* Numquid in his et Deus, et sensus fidelium non edocuerunt animæ immortalitatem, ac præmii æternitatem? Numquid cum Deus Exodi III. 6. diceret: *Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Jacob;* et hanc Christus (Matth. XXII. 32.) urgeret sententiam contra Sadduœos (qui solum Pentateuchum agnoscebant ceu librum divinum, et negabant resurrectionem corporum, junctam cum immortalitate animorum veritatem), hanc et Deus et Dei Filius abunde testati sunt? Nemo quippe dicitur dominus rei, quæ omnino perire; vivunt ergo Abraham, Isaac et Jacob, non quidem corpore, sed anima.

Demum quod noluerit Deus, ut sublimior doctrina simul et semel omnis et omnibus clarissime imnotesceret; sed ut successu temporis magis evolvetur, facta quidem primitus Revelatio de scitu et creditu necessariis; œconomia divina est, et abyssus consiliorum Dei. Vide I. Objectionem hic.

Obj. VII. Aëternitas poenarum, si est veritas tam eliquata, atque a mundi exordio ad nostra usque tempora rite propagata; ecce ab ORIGENE tanti viro ingenii ea fuit negata, et a SS. Patribus Origene cum anterioribus tum posterioribus, Justino, Irenæo, utroque Gregorio, Ambrosio et Hieronymo in dubium vocata?

RESP. Non sine grandi injuria error Origenistarum SS. Patribus impôntur; cum certum sit ex S. AUGUSTINO, THEOPHILo ALEX. et S. EPIPHANIO, neminem fuisse ante Origenem, qui vel indicium quoddam hujus erroris dederit; ac proinde certum, neque sententias illorum Patrum controversas attingere illam fidei sententiam sive de poenâ inferni, sive de poenarum æternitate.

S. JUSTINUS affirmat, animam non esse immortalem eo sensu, quo Plato docuit, ut nimirum sit ingenita; non tamen esse mortalem eo sensu, quo Epicurus putavit, ut ipsa pereat cum corpore; et Apologia I. exusionem

futuram tam Angelorum, quam hominum vocat supplicium in igne sempiterno reportandum.

S. IRENEUS in cumdem sensum loquitur; et L. V. cont. Hæres. c. 27. « Christum, ait, venire, ut colligat zizania, et comburat igne inextinguibili, haedosque in æternum ignem mittat ».

S. CYPRIANUS serm. de Ascens. Dom. docet: « immortales miseri vivent inter incendia, et inconsumptibles flamme nudum corpus allambent ».

S. BASILIUS in Reg. Brev. ad Interrog. 267. « plerique homines, inquit, quo majore cum audacia peccent, supplicii sibi finem præscribunt... itaque sciendum est, neque illud: *vapulabit paucis*, neque illud: *vapulabit multis*, significare finem, sed diversitatem supplicii ».

S. GREGORIUS Nyss. orat. de Bapt. docet: « eos, qui sine baptismo decidunt, frustra et inutiliter deflere ac poenitere, non secus ac divitem epulonem; quos utrinque maneat ignis, qui extingui non potest ».

S. GREGORIUS NAZ. orat. 45. identidem affirmat æternitatem suppliciorum, et inustam sempiternæ ignominiae notam; nullibi autem id negat, aut dubitat; sed censem duntaxat, poenas impiis constitutas mitiores esse, quam a justo malorum vindice constitui possint.

S. AMBROSIUS Präf. in Ps. 37. ait: « Si hinc peccata gravia portaveris, illic requiem non habebis »: Et in Psalm. 118. « Christus suos castigat, quos diligit; alienos tanquam generali damnatione impietatis adstrictos poenæ donat æternæ ».

S. CHRYSOSTOMUS Homil. 23. ad Rom. « Si ergo vita æterna est, supplicium est æternum... Haec dico, non ut moerore conficiam, sed ut cautiores reddam ».

S. HIERONYMUS sue doctrinæ integratatem ipse vindicavit scripta contra Ruffinum Apologia; et in suis Commentariis ubi ubi occasio se offerebat, æternos cruciatus asseruit (videlicet in c. 5. Isaiae: in epist. ad Pammachium, ad Avitum: in c. 5. Jonæ, et in c. 5. epist. ad Ephes. v. 6.). Ubi generatim pronuntiat peccatorum supplicia nou esse æterna, id negat in sensu Pelagi, qui nullum voluit esse peccatum veniale. Contra eosdem Pelagianos discernit inter impios seu gravium delictorum reos, et inter peccatores levium duntaxat culparum reos; hos, non illos negat æternum perire. Evidem recenset testimonia illorum, qui volunt supplicia aliquando finiri; iis vero non subscribit, sed identidem cum APOSTOLO asseverat: « Qui prevaricati sunt in Dominum, æternis tradentur tortoribus ». Dum explicat v. 9. c. 1. Prophetæ NAHUM, refutat errorem Marcionis, qui Legis veteris auctorem alium, alium vero novæ Legis esse creditit, atque illum quidem crudelem.

Igitur cum nihil ab Heterodoxis ac Theistis ex SS. Patrum effatis extundi queat adversum integerrimæ fidei dogmata de poenarum æternitate; habent illi, quod in his imitantur, nimirum superbe rationis sue debitam submissionem ad dogma fidei divinæ; habent, quod in ORIGENE pertimescant, nempe tanti ingenii tantum lapsum, atque in ejus asseclis luctuosissimum fidei et salutis naufragium.

Plerisque aliis hic objici solitis satisfit tum ex Psychologia, tum ex Theologia. Vide Inst. Theol. P. HENR. KILBER S. J. de Peccatis; S. Alph. de LIGTORI Verità della Fede, P. II. p. 260-284; P. ROBERTI PERSON S. J. Directorium ad christianam vitam.